

Half april – begin mei

Sterren in Het Zwin

Op de Nederlands-Belgische grens ligt Het Zwin, vroeger een zeearm van formaat, nu een fraai natuurgebied waar de zee regelmatig het land overspoelt. In de zomer staat het lamsoor – een plantje dat van zout water houdt – volop in bloei, maar voor het zo ver is kleuren duizenden orchideeën de aangrenzende Willem Leopoldpolder tot een oogverblindend paarse zee. En terwijl het boomkikkertje zich in de struiken rond Retranchement opmaakt voor zijn zomerse versiertoeën, strijken in Het Zwin duizenden trekvogels neer om aan te sterken na hun lange oversteek uit Afrika.

Geurige sleedoorn

In de hooilandjes langs de dijk van Het Zwin groeien koekoeksbloemen, orchideeën en in het voorjaar behalve vlier en meidoorn ook sleedoorn, waarin je soms nachtegalen ongegeneerd hard hun voorjaarslied hoort zingen. De sleedoorn is een heester die wel zes meter hoog kan worden en die in het voorjaar trosjes stralend witte bloesem heeft, die volgens kenners de geur van bittere amandelen verspreidt. De vruchten zijn pas lekker nadat de vorst eroverheen is geweest. Ze zijn rijk aan vitamine C en zouden goed zijn om de huid te zuiveren en urine af te drijven.

1 Op een mooie voorjaarszondag is het druk in **Cadzand-Bad**. Toeristen sudderen achter de terrasschermen of sjouwen met loep en schepnet langs de vloedlijn op zoek naar iets speciaals: haaiantanden. Hoe onstuimiger en woeliger de zee in de winter is, hoe groter in het voorjaar de kans om een haaiantand te vinden. Cadzand staat er bekend om. Miljoenen jaren geleden zwommen voor de kust van de badplaats dolfijnen, roggen, haaien en walvissen. Als ze stierven, zonken hun resten naar de zeebodem en werden fossielen. Door het verschuiven van de aardlagen en door de storm van februari 1953 zijn die fossielen aan de oppervlakte gekomen. Daar liggen ze nu voor de geduldige zoeker voor het oprapen. Hoe dat kan, zo veel tanden? Eén haai verslijt er in zijn leven een paar duizend. Achter elke tand zitten namelijk een paar reserve-

tanden. Als de haai een tand verliest – gemiddeld om de twee weken – schuift er automatisch een reservetand naar voren.

2 Ten zuiden van Cadzand gaat de route door twee natuurgebiedjes, de **Kievittepolder** en de **Oudelandse Polder**. Daar groeien zoutminnende plantjes als kweldergras en zeeaster, maar ook zoetwaterliefhebbers: wilgenroosje en biezen. Grazende Schotse hooglanders zorgen ervoor dat de terreinen niet dichtgroeien. Extra oer-uitstraling hebben de dieren in het voorjaar, als ze hun wintervacht afschuren die dan als harige vodden aan hun lichaam hangt. Het voorjaar is ook de tijd om de in de winter verloren kilo's er weer aan te eten. Dat gewichtsverlies kan oplopen tot wel 150 kg, ongeveer een vijfde van het gewicht van een volwassen mannetje. De grazers kunnen zo'n acht-

tien jaar oud worden en het aantal kalpjes dat een koe voortbrengt kan oplopen tot vijftien. *'Houd minimaal 50 m afstand'*, is het advies van de boswachter, zeker als er kalpjes zijn. Signalen die verklappen dat een hooglander boos is: hij staart je aan, krabt met zijn poten en er komt slijm uit zijn bek.

3 **Het Zwin** was oorspronkelijk een 4 km brede zeearm. Voordat hij in de 15e eeuw verzandde was het een belangrijke aanvoerroute van zeeschepen naar de havens van Brugge, Sluis, Aardenburg en Oostburg. Vandaag de dag is Het Zwin een zogeheten slufferlandschap. Het bestaat uit slikken die bij elke vloed onder water lopen, en uit schorren die alleen bij volle en nieuwe maan overstromen. In de bodem van de slikken leven duizenden wormen, slakken en schelpdieren, heerlijke maaltjes voor de vele vogels

Afstand

12 km, ca. 3 uur

Route inkorten

De lus om Retranchement overslaan (ca. 2,5 km korter).

Startpunt

VVV Cadzand-Bad, Boulevard de Wielingen 44d, 4506 JK.

Bewegwijzering

Routebeschrijving en wandelnetwerk (groene schildjes met gele pijl)

Parkeren

P Leeuwerikenlaan 4506 JW, P-route Cadzand-Bad of P 't Zwin, Noorddijk, 4506 KN (bij 15); 1 apr.-1 okt. betaald.

OV

Trein naar Vlissingen, 9 min. lopen: veer Vlissingen –

Breskens. In Breskens zomerbus 814 (Connexxion) naar Kievitenlaan Cadzand-Bad (bij VVV). Buiten het seizoen niet bereikbaar met OV.

Honden

Aangelijnd welkom

Landschapstype

Duin/strand, weide/akkerland, stad/park

die er rondzwermen. In het voorjaar zijn het vooral de grote stern en de dwergstern die naar voedsel scharrelen. Deze viseters overwinteren in Afrika, hebben net een lange reis achter de rug en moeten nu véél eten om aan te sterken. Van hun kop naar de neusholte hebben ze zoutklieren waarmee ze overtollig zout kunnen afscheiden dat ze binnen krijgen tijdens het eten en drinken.

4 Na het oversteken van het kanaal loopt de route naar **Retranchement**. Vanuit de oudere buurtpolder, de Oudelandse Polder, hebben natuurbeheerders twee populaties boomkijkers met elkaar kunnen verbinden zodat het leefgebied van dit grappige diertje zich langzaam uitbreidt. In de braamstruiken langs de wallen rond Retranchement kun je de boomkikker in de

zomer horen 'keffen' – vooral op zwoele zomeravonden. Maar eerder in het jaar al, als de eerste voorjaarszonestrallen doorbreken, houdt het groene, slechts een paar centimeter grote diertje zich schuil onder de blaadjes van de struiken. En zodra een insect in de buurt komt, slaat hij toe. De wallen verbinden de twee forten van Retranchement, een knus dorp met een muziektent, een dorpspomp en een reuzegezellig terras waar het voorjaar gevierd wordt met koele sangria. Voor vroege vogels is er koffie met eigengemaakte appelbollen.

Meer weten?

5 Tussen Cadzand en Retranchement liggen de Willem Leopoldpolder en de **Versche Polder**, een kleine polder van het Zwin met hoogtes en laagtes, die reeds in 1438 werd vermeld als het *Varse Polderkin*. Sinds 2002 is het ingericht als een natuurgebiedje dat aansluit op de wallen van Retranchement. Hier planten boomkijkers zich voort, maar ook de kamsalamander leeft er in kleine aantallen. De vele poelen in

Kolonies stern

Foeragerende stern en aan de kust betekenen voorjaar. Hoe je deze viseters herkent? Ze zijn ongeveer 36-41 cm groot met vleugels van 98-105 cm spanwijdte, een grijs of wit verenkleed (de lichte onderkant maakt ze tegen een lichte lucht moeilijk zichtbaar voor prooi en onder hen) en poten met zwemvliezen. Verder is de snavel vrij lang met aan het eind een witte punt. De kop is vaak deels zwart met achterop een kuif. Ze zijn lichter en eleganter gebouwd dan meeuwen, met een lange staart en lange vleugels. Stern broeden dicht op elkaar, in grote kolonies. De nesten bestaan uit kuiltjes in de grond of uit bouwsels van takjes in bomen of in drijvende planten.

het natte schaalgrasland zijn ook aantrekkelijk voor libellen. Soorten als de vuurlibell, zwervende pantserruffer en tengere grasruffer zoeken hier over het wateroppervlak. In de meer open Willem Leopoldpolder voelen weidevogels als tureluur, kluut en patrijs zich thuis tussen de bijzondere plantensoorten. Wie de grond afspeurt vindt er zeldzame soorten als bijenorchijs, zomerbittering en gestreepte klaver.

Routebeschrijving

De route is gebaseerd op de VVV-route *Wandelen langs 't Zwin*, maar ingekort tot 12 km. Looprichting: hoofdroute: tegen de klok in, lusje om Retranchement (Wallenroute): met de klok mee (tekstblok C).

A Vanaf VVV-kantoor *Boulevard de Wielingen* schuin rechts oversteken en strandopgang 5-Kievitte op. Boven la. Pad langs water blijven volgen, over gemaal/sluisje heen en rd (schildje wandelnetwerk). Achter hotels langs en la, trapje af en direct ra duinpad in. Pad gaat van baksteen over op beton, over veerooster, zijpaden negeren. Einde pad op splitsing bij 15 ra naar 12, duinpad. Bovenaan la, pijlen wandelnet volgen. Rechts mooi uitzicht op Het Zwin. Langs grensmaal, tot onderaan het duin, dan rd.

Stadswallen Retranchement

B Bij 12 la naar 41, door-
gaande weg oversteken
(goed uitkijken!) en vervol-
gens kanaal oversteken via
loopbrug. Dan ra pijl naar
41 en pad volgen tot over
bruggetje. Na ca. 50 m la
trap op, bewegwijzerde Wal-
lenroute en pijl naar 42 vol-
gen. Einde schelpenpad la,
Molenstraat (voor de Markt
met terrassen hier ra i.p.v. la).

C Even verderop bij 42
ra naar 43 (*Wallenroute.*)
Wandelpad boven op wal-

len volgen. Aan het einde
afdalend en la (pijltje). Einde
Dorpsstraat ra *Killedijk* op. In
s-bocht bij 43 ra naar 41
(*Wallenroute*). Het schelpen-
pad over de wallen vervolgen
totdat rechts de contouren
van Fort Nassau te zien zijn.
De route passeert grenspaal
364 b. Pad vervolgen, houten
bruggetje over en op split-
sing la. Route komt uit in de
Zwinstraat, slaat ra en komt
uit op de Markt. Hier ra, even
Dorpsstraat in en terug naar
de Markt.

D Bij de Markt ra en via
de *Molenstraat* de stad uit,
weer langs 42. Nu hier rd
naar 13, links van de weg,
pijltje omlaag over graspad
onder langs weg (richting
Cadzand-Bad). Pad komt ver-
derop uit op weg. Op split-
sing bij 13 links aanhouden
naar 12, *Cadzandseweg*
(pas op drukke weg!). Split-
sing van wegen ra omlaag,
Strengweg. Langs Camping
Cassandria-Bad. Over de
sloot en meteen la, *Bastings-*
weg, langs het water. Einde
weg ra, *Scheldestraat*, voet-
pad langs het kanaal. Dan
rd (pijltje negeren), voorbij
loopbrug over kanaal. Einde
met bocht mee naar rechts,
Boulevard de Wielingen, te-
rug naar VVV.

Ook gezien

Duindoorn, meidoorn,
kruipwilg, egelantier,
vlier, koekoeksbloem,
echte kamille, ruige klap-
roos, gele hoornpapaver,
strandkweek, scholek-
ster, oeverloper, plevier,
bergeend, brandgans,
grauwe gans, ooievaar,
meeuw, kleine zilver-
reiger, nachtegaal.

Horeca

In Cadzand-Bad en
Retranchement is veel
horeca.